

vier messen alle als van dezelfde soort beschouwen, terwijl nog een groot aantal andere mogelijkheden van structurering denkbaar zijn. De wijze nu waarop de zaken in hun onderlinge verhouding worden gedacht, weerspiegelt zich in de naamgeving, beter gezegd: het is de taal die de concreta structureert ²⁾. Wil men dus de plaats van één bepaald mes in één bepaalde klompenmakerij bepalen, dan heeft men het niet alleen in zijn uiterlijke vorm te kennen maar ook in zijn benaming, terwijl het bovendien noodzakelijk is het in dit laatste punt te vergelijken met andere messen om te zien of het al of niet een individu is. Het is op deze gronden dat een gecombineerde woord- en zaakstudie principieel te verkiezen is boven ieder andere benaderingswijze.

Taal- en zaakgeografisch uitgewerkt blijken de verhoudingen zich ook ruimtelijk af te tekenen, ze hebben ook een geografische dimensie. In het algemeen ziet men het gebied waar een bepaald werktuig bekend is, uiteenvallen in twee delen: een kern, waar het instrument niet alleen fysiek maar ook functioneel aanwezig is, te herkennen hieraan, dat de zaak in kwestie er in haar benaming onderscheiden is van andere; en vervolgens een randgebied waar zij fysiek wel voorkomt, maar waar ze geen karakteristieke naam draagt, waar het ding dus eigenlijk functioneel ³⁾ niet bestaat. Ik heb het woord isoprage ⁴⁾ ingevoerd ter aanduiding van de lijn die het gebied omsluit waar het concretum voorkomt. Daartegenover gebruik ik vaak het woord isoglosse, niet geheel in overeenstemming met de traditie, voor de lijn die het gebied met specifieke benamingen voor een bepaalde zaak begrenst. Men dient hierbij wel in het oog te houden, dat het niet onze bedoeling kan zijn een oordeel uit te spreken over de situatie in elke individuele klompenmakerij en dus van geval tot geval te beoordelen hoe de structuur van de gereedschappen is. De aard van een atlas brengt met zich mee, dat men denkt in grote ruimten. Is nu een gebied aan te wijzen waarbinnen een bepaald mes talrijke malen dezelfde naam draagt als een ander, ook al zou dat eventueel voor geen enkele afzonderlijke klompenmakerij

²⁾ We weten wel, dat de concrete verschijnselen niet alleen gestructureerd worden door de denkende, maar ook door de handelende mens. Als beide activiteiten gescheiden konden worden, zouden er twee structuren in één bepaald geheel van zakelijkheden kunnen bestaan. De structurering-door-het-handelen kan echter in dit boek nauwelijks voorwerp van studie zijn, omdat slechts taalmateriaal ter beschikking staat. Daarbij komt, dat zij toch ook weer, indien ze als karakteristiek wordt ervaren in het denken, haar afspiegeling zal vinden in het taalgebruik, zodat zonder al te veel risico het taalmateriaal kan worden geraadpleegd voor het vaststellen van de structuur der realia.

³⁾ Deze uittaling zij ook weer toegelicht en gerelativeerd door noot 2.

⁴⁾ Prof. Dr. L. G. Michels was zo vriendelijk deze term voor mij te bedenken.